

Nieuwe wet staat noodzakelijke tweede masteropleiding in de weg

Kaakchirurgie wordt onbetaalbaar

Wie kaakchirurg wil worden, zal diep in de buidel moeten tasten. Zo diep dat kandidaten zich terugtrekken.

TEKST HANS BOUMAN FOTOGRAFIE DE BEELDREDAKTIE/REYER BOXEM

Heeft u weleens een kaakfractuur laten behandelen door een kaakchirurg? Op zich al geen feestelijke aangelegenheid, maar in de toekomst kan dat nog weleens een stuk vervelender worden. Want als de kersverse Wet op het hoger onderwijs (wet HO) blijft zoals hij is, moet u voor deze ingreep in de toekomst misschien wel naar het buitenland. De wet lijkt namelijk uit te draaien op een serieuze bedreiging voor vier van de acht opleidingen kaakchirurgie die Nederland telt.

Verhoging van 2000 procent

Afgelopen januari protesteerden studenten en hoogleraren in Den Haag tegen de voorgenomen bezuinigingen op het hoger onderwijs. De aandacht richtte zich met name op de boetes voor de zogeheten 'langstudeerders'. Een beetje onderbelicht bleef een ander aspect van de voorgenomen bezuinigingsmaatregelen, namelijk de vrijheid van opleidingsinstellingen om de hoogte van het collegegeld van een tweede bachelor- of masteropleiding te bepalen. Sinds september 2010 mogen studenten nog maar één bachelor- en één masteropleiding volgen tegen het reguliere collegegeld van 1672 euro per jaar. Wie een tweede opleiding

wil doen, betaalt het zogeheten Instellingscollegegeld II.

Aankomende kaakchirurgen moeten zowel de masteropleiding geneeskunde als tandheelkunde behalen, voordat zij aan de specialisatie kaakchirurgie kunnen beginnen. Wat dat in de praktijk betekent, ondervond Martine Luxwolda. Zij behaalde in augustus 2008 haar master geneeskunde aan de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) en startte vervolgens aan dezelfde universiteit een promotietraject. Omdat zij kaakchirurg wil worden, en ze zich in de toekomst graag in het midden van Nederland wil vestigen, nam ze eind 2009 deel aan de toelatingsprocedure tot de opleiding kaakchirurgie in Utrecht. Ze zou per maart 2014 aan de opleiding kunnen beginnen. In de tussenliggende periode zou ze de vereiste masteropleiding tandheelkunde kunnen volgen.

Aangezien er in Utrecht geen opleiding tandheelkunde meer is – alleen nog in Groningen en Nijmegen – besloot Luxwolda tandheelkunde aan de RUG te gaan studeren. Luxwolda: "Op 31 mei vorig jaar kreeg ik de bevestiging dat ik was toegelaten tot de studie tandheelkunde en eind juli ondertekende ik een machtiging voor het bedrag van 1672

euro collegegeld. Maar op 2 september kwam er een brief van de RUG waarin mij werd meegedeeld dat ik het Instellingscollegegeld II moest betalen. Dat is 32.000 euro per jaar, een verhoging van 2000 procent! Ik was juist die week aan mijn studie begonnen, dus je kunt wel zeggen dat dit bericht rijkelijk laat kwam."

Toegang tot collegezaal ontzegd

Luxwolda diende bezwaar in bij het college van bestuur van de RUG en informeerde in afwachting van de uitspraak bij DUO (de Dienst Uitvoerend Onderzoek van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, die verantwoordelijk is voor de studiefinanciering) of deze dienst wellicht borg zou kunnen staan voor haar studieschuld, die gedurende haar opleiding tandheelkunde zou oplopen tot circa 120.000 euro. Dit bleek niet het geval.

Ook nam ze contact op met een bank die gespecialiseerd is in de medische sector. Die had ook geen oplossing.

Op 20 oktober werd haar door de faculteit tandheelkunde de toegang tot de collegezalen ontzegd. Drie maanden later volgde de uitspraak van de bezwaarcommissie van de RUG: men verklaarde het

Martine Luxwolda moest met haar studie stoppen.

bezwaar gegrond, maar het college van bestuur nam deze conclusie niet over.

De Rijksuniversiteit Groningen neemt daarmee, landelijk gezien, een uitgesproken hard standpunt in. Veel universiteiten hebben besloten de invoering van het Instellingscollegegeld II uit te stellen tot het volgende studiejaar, omdat zij van mening zijn dat de nieuwe wet dermate snel is ingevoerd dat studenten erdoor werden overvallen en onevenredig gedupeerd.

Woordvoerder Paul Helbing verklaarde het standpunt van de Universiteit van Amsterdam al in september: "Wij vonden het acuut invoeren van de nieuwe regeling niet fair ten opzichte van studenten die hun plannen al gemaakt hadden. Ze wisten toen niet dat ze veel meer zouden moeten gaan betalen. Volgend jaar gaat dat wel gebeuren. We zijn dat nu zorgvuldig en netjes aan het voorbereiden."

Zijn Groningse collega Jos Speekman bevestigt dat de RUG deze coulante houding niet volgt. "Wij hebben besloten de wet meteen toe te passen. Het is namelijk ook zo dat de universiteiten dit jaar geen vergoedingen meer krijgen voor studenten die een tweede bachelor- of masteropleiding volgen. Niet alleen

Luxwolda maar ook enkele tientallen andere studenten worden op deze manier gedupeerd, al gaat het in die gevallen niet om zulke hoge bedragen."

Weeffout in de wet

Het Groningse standpunt is dus glas-hard. Of toch niet? Op 17 september 2010 besteedde het televisieprogramma *Nieuwsuur* aandacht aan de nieuwe wet, aan de hand van andere gedupeerde studenten, zoals Jildou Bergstra. Zij was tweemaal uitgeloot voor de RUG-studie geneeskunde en besloot de hbo-opleiding verpleegkunde te volgen om zo bij een volgende loting meer kans te maken. Ze werd per september 2010 tot de studie geneeskunde toegelaten. De vreugde werd danig getemperd toen bleek dat ze 32.000 euro collegegeld moest betalen. In het geval van Bergstra was het RUG-bestuur coulanter: anders dan Luxwolda mocht ze gewoon tegen het reguliere collegegeld gaan studeren.

Wordt hier niet met twee maten gemeten? Speekman meent van niet. "Jildou Bergstra had meegedaan aan onze decentrale loting en daar was zij goed uitgekomen. Zij was al vroeg in het jaar bezig geweest met haar inschrijving en toen is gezegd: dit jaar maken wij hier

een uitzondering voor. Volgend jaar gaat het anders."

Voor de goede orde: ook Luxwolda was al in het voorjaar van 2010 tot de studie van haar keuze, tandheelkunde, toegelaten, namelijk op 31 mei, terwijl de nieuwe regelgeving die leidde tot hogere collegegelden pas op 24 juni door de Universiteitsraad van de RUG werd goedgekeurd. De situatie was voor haar des te bitterder, omdat de RUG een regeling bleek te hebben getroffen waarbij afgestudeerden in geneeskunde die tot de eigen opleiding kaakchirurgie waren toegelaten hun studie tandheelkunde wél tegen het reguliere collegegeld konden volgen. Moet Luxwolda het plan om haar opleiding kaakchirurgie in Utrecht te volgen dan maar laten schieten en elders solliciteren? Zo simpel ligt het niet. Luxwolda: "Om aan de toelatingsprocedure van andere opleidingen deel te mogen nemen, moet ik eerst afstand doen van mijn opleidingsplaats in Utrecht, terwijl ik geen enkele garantie heb elders te worden aangenomen. Bovendien zijn de opleidingsplaatsen landelijk gezien de komende jaren al lang en breed ingevuld."

Gevraagd hoe het mogelijk is dat de RUG wel haar 'eigen' studenten met een >

> opleidingsplaats tandchirurgie hun tweede masterstudie tegen het reguliere collegegeld kan aanbieden, antwoordt Bert Speekman: "Het is een heel dure regeling die wij zien als een investering in eigen talent."

Eigen talent: daar hoort Luxwolda, nota bene promovenda aan de RUG, dus in de Groningse redeneerwijze niet bij. De woordvoerder ontkent dat de regeling een financiële achtergrond heeft en bijvoorbeeld (deels) wordt gecompenseerd door de vergoedingen die de overheid betaalt als aiossen straks aan hun specialisatie kaakchirurgie beginnen. Speekman suggereert wel dat Luxwolda haar hoge collegegeld wellicht elders – lees: in Utrecht – kan verhalen. Maar het antwoord op de vraag waarom dit voor de Universiteit Utrecht of het UMCU een aantrekkelijke optie zou zijn, moet hij onbeantwoord laten.

Overigens is Speekman van mening dat de situatie rond de opleiding kaakchirurgie een weeffout in de nieuwe wet is. "Er zou vanuit Den Haag een financieringsmogelijkheid moeten komen om dit soort problemen te voorkomen. Dat hebben wij ook bij het ministerie aangekaart, maar we hebben nog geen antwoord gekregen."

De gedachte om, in afwachting van dat antwoord, naar het voorbeeld van de universiteiten van Amsterdam, Rotterdam en Utrecht een couloance- of overgangsregeling te treffen, zodat studenten als Luxwolda geen studievertraging oplopen, vindt in Groningen geen weerklank.

Het is een standpunt dat bij professor R. Koole, hoofd van de opleiding kaakchirurgie in Utrecht, op weinig begrip kan rekenen. "Als burger kan ik mij er kwaad over maken, als opleider ben ik zeer teleurgesteld, en voor Luxwolda zelf vind ik het buitengewoon jammer dat iemand met zo veel ambitie en motivatie hierdoor stagnatie ondervindt."

Koole wijst op het feit dat de Nederlandse overheid weliswaar vindt dat Nederland een kennisland en een kennis-economie moet zijn, maar de daad niet bij het woord voegt. "De huidige staatssecretaris van OCW, Halbe Zijlstra, heeft nota bene zelf twee studies gedaan, namelijk bedrijfskunde en sociologie. En onze vorige minister, Ronald Plasterk, uit wiens koker deze wet komt, is zelf een levend voorbeeld van hoe je met kennis kunt omgaan in de wetenschap. Nu ontnemt de over-

Koole constateert dat de nieuwe wet de opleidingen kaakchirurgie die geen tandheelkundige faculteit hebben in een lastig parket brengt. Koole: "Wij kunnen wel tandartsen aannemen die vervolgens geneeskunde gaan studeren, maar niet andersom. Die tweede groep kunnen wij niet zelf helpen, daarvoor zijn wij afhankelijk van andere universiteiten. De manier waarop Groningen zich opstelt, zit ons lelijk dwars. Als hier geen oplossing voor komt, zal ik in de toekomst tegen potentiële aiossen moeten zeggen: zie maar waar je je tweede studie vandaan haalt en kom daarna maar terug."

Luxwolda: "Om aan de toelatingsprocedure van andere opleidingen deel te mogen nemen, moet ik afstand doen van mijn opleidingsplaats in Utrecht, terwijl ik geen enkele garantie heb elders te worden aangenomen"

heid de komende generatie de mogelijkheid om – uiteraard in een redelijk en gecontroleerd tempo – twee studies te gaan volgen."

Koole vindt dat buitengewoon jammer: "Er zijn diverse studies die uitgesproken complementair zijn. Dat geldt niet alleen voor geneeskunde en tandheelkunde, maar ook voor rechten en geschiedenis, sociologie en filosofie, geschiedenis en letteren. Mensen die twee studies volgen zijn geen doorsneestudenten: ze zijn bovengemiddeld begaafd en kunnen straks uitgroeien tot personen waar de maatschappij echt iets aan heeft. We spreken daarbij niet over duizenden studenten, maar over een klein groepje toptalenten dat je zou moeten koesteren."

Binnen de wereld van de kaakchirurgie gaat het dan over niet meer dan zestien aiossen, die jaarlijks na voltooiing van hun studies geneeskunde en tandheelkunde een plaats krijgen aan een van de acht opleidingen kaakchirurgie die Nederland telt. Koole: "Het moet toch niet te veel gevraagd zijn om deze zestien mensen tegen het reguliere collegegeld hun noodzakelijke tweede masteropleiding te laten volgen aan één van de acht faculteiten geneeskunde of een van de twee faculteiten tandheelkunde van ons land?"

Voor een land dat ambieert kennisland te zijn, is een braindrain van getalenteerde medici naar buitenlandse opleidingen, misschien gevolgd door vestiging in dat buitenland, natuurlijk een weinig aantrekkelijk perspectief. In Nederland zijn circa 250 kaakchirurgen actief.

Toegankelijkheid is een groot goed

Ook in de politiek krabt men zich inmiddels achter de oren. Tweede Kamerlid Tanja Jadnanansing van de PvdA: "Toen mijn partijgenoot Ronald Plasterk de nieuwe Wet HO formuleerde, was zijn standpunt dat je niet louter voor je plezier op kosten van de samenleving studies kunt gaan stapelen. Natuurlijk is het bij beroepen waarvoor je twee masterstudies moet volgen niet eerlijk dat Instellingscollegegeld II te vragen. Ik heb staatssecretaris Zijlstra gevraagd om een beoordeling, waarin hij vaststelt dat dit niet de bedoeling is van de wet. Het kan niet zo zijn dat jonge mensen die een prachtige specialisatie als kaakchirurgie ambiëren daarin op deze wijze worden gedwarsboomd. De toegankelijkheid van het hoger onderwijs is een groot goed en dat moeten we niet afsnijden."

Medio februari had de staatssecretaris de Kamervragen nog niet beantwoord. <